

ler om. Når man læser hans kapitler i Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser, er det påfaldende, at han karakteriserer den ny ungdom ved hjælp af begreber, der traditionelt knyttes til kvindelighed.

14. Modleski, op.cit.
15. Thomas Ziehe op.cit., s. 101-02.
16. Film som Jean Jacques Beineix' Diva og Luc Bessons Subway tilbyder, med deres opløste fortællestil, deres leg med fiktionen og deres pågående visuelle udtryk andre oplevelsesmuligheder for et ungt publikum end den klassiske filmfortælling. De tilbyder ikke mulighed for indlevelse, men det at være med til at lege. Man kan i Subway finde en postmodernistisk kunstopfattelse udtrykt, men både Diva og Subway kan lige så vel bruges til billedberuselse. At deres (fortælle)stil indvarsler en historisk ny form for lyst i forhold til fiktionsoplevelser, knyttet til unge, er tvivlsomt. At de har vundet så stor udbredelse kan snarere ses som et udtryk for, at unge i dag ser meget forskelligt. De går ikke efter instruktører men efter hvor de fornemmer, at de kan få en "fed oplevelse".
17. Masterman op.cit., s. 239.
18. her forstået "neutralt", diskriptivt, jvf. Jørgen Pauli Jensen, op.cit.
19. jvf. Masterman op.cit., s. 218.

LITTERATUR

- Deutsch, Helene: The Psychology of Women, Grune & Stratton, N.Y., 1944/71.
- Ellis, John: Visible Fictions, Routledge & Kegan, London 1982.
- Efter skoletid, Socialforskningsinstituttets Publikation 154, 1986.
- Jensen, Else Fabricius og Pittelkow, Ralf: Det ukendte publikum - Nye metoder i medieforskningen, C. A. Reitzels Forlag, København, 1986.
- Jensen, Jørgen Pauli: Forskellige former for oplevet filmvirkelighed set i udviklingspsykologisk belysning in Emner og eksperimenter fra børnepsykologien 2, (red. H. Vejleskov o.a.) Akademisk Forlag, 72.
- Jerslev, Anne: "Hvorfor skal vi altid analysere?" - Om oplevelsens pædagogik Film UV 98, 1986.
- Kaplan, E. Ann: Feminist Chriticism in Television Studies, MedieKultur 4, 1986.
- Lauridsen, Palle Schantz: Og Gud skabte mennesket i sit billede - Noter om film og identifikation, Litteratur og Samfund 40, 1985.
- Masterman, Len: Teaching the Media, Comedia Publishing Press, London 1985.
- Modleski, Tania: The Rhythms of Reception: Daytime Television and Women's Work, E. Ann Kaplan ed.: Regarding Television, American Film Institute, 1983.
- Tufte, Birgitte: Girls and Electronic Mass Media ... Something that could really happen, MedieKultur 4, 1986.
- Williamson, Judith: Girl Number Twenty, Screen 40, 1981/82.
- Ziehe, Thomas og Stubenrauch, Herbert: Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser, Politisk Revys Forlag, København 1983.

Anne Jerslev er kandidatstipendiat ved Danmarks Lærerhøjskole

TV som dåseåbner - og som kuglepen

OM TV-MEDIETS FUNKTION I BØRNS/UNGES HVERDAG - OG OM EN MEDIEPÆDAGOGISK PRAKSIS

Af Birgitte Tufte

I de sidste to-tre år har medieforskeren Birgitte Tufte været involveret i det mediepædagogiske udviklingsarbejde, der foregår inden for folkeskolen.

For det første har hun undersøgt, hvordan børnene bruger TV og video. Måske skal vi ikke kun se børnene som passive og bevidstløse kikkere?

For det andet har hun været med til at udvikle undervisningsforløb, både i 8. klasse og 4. klasse. Fælles for alle forløbene har været udgangspunktet i den praktiske videoproduktion. Birgitte Tufte påviser, hvorfor netop det praktiske arbejde er en pædagogisk landvinding, og hvorfor forløbet: først praktik - derpå teori, har vist sig at være en god struktur i medieundervisningen i folkeskolen.

En 4. klasse, som har arbejdet med videoproduktion, ser Cosby og snakker om den:

"Cosby-familien er smaddersjov - MEGET sjovere end min familie...."

"Hvordan kan det være?"

"..... Måske fordi de har en drejebog i Cosby-familien...."

Argumenterne for at indføre medieundervisning i det danske uddannelsessystem er af forskellig art.

Der er argumenter af følgende karakter:

- i de kommende år vil udbuddet af TV stige kraftigt
- den voksende kommerialisering og internationalisering af medierne
- stigende erfaringstilegnelse på anden hånd i formidlet form gennem medierne
- fragmentering: både i børns/unges tilværelse og i medieprodukternes struktur og indhold.

Og der er også argumenter af mere kvalitativ art som:

- mediernes funktion i børns/unges tilværelse - hvordan bruger de medierne?
- oplevelsesaspektet - Hvordan opleves indholdet - især hvad angår TV og video?

Inden jeg beskriver nogle konkrete mediepædagogiske udviklingsarbejder i folkeskolen, vil jeg kort uddybe de sidste argumenter, idet de kvantitative argumenter er blevet rigelig beskrevet i den ofte nærmest apokalyptseprægede debat om "den kommende eksplosion inden for de elektroniske medier ... - boom'et med de 24 TV-kanaler.." etc. Ulige mere interessant er det at se på hvilken funktion TV og video har i børns hverdag og hvordan de oplever og bruger de levende billeder.

En af de vigtigste funktioner, når det gælder TV og video er, at det giver status at have set bestemte udsendelser eller videofilm. I børnehaven lyver børn, når talen falder på weekendens kiggeri, for hvis de ikke har fået lov til at se de sene udsendelser lørdag aften, kan de i hvert fald lade som om de får lov.

For større børn fungerer TV og video som en slags subkultur. Jeg definerer her subkultur som en selvstændig parallelkultur - ikke som en modkultur - i forhold til det etablerede. Det vil altså sige, at subkulturene udtrykker sig som etablering af forholdsvis selvstændige parallel-kulturer, mens modkulturene er i konfrontation med det etablerede¹⁾.

Danske skolebørn ved uhyre meget om, hvilke tv-udsendelser og video- og biograffilm, de andre i klassen har set, mens læreren sjældent ved ret meget om det. Børnenes kendskab til hinandens tv-, video- og biograffilm kan sandsynligvis ikke tolkes som en bevidst protest, men måske som en form for subkulturel overlevelsesstrategi, hvorved de skaffer sig et frirum. Karakterisk for video er det jo f.eks., at man selv kan bestemme, hvornår, hvad og sammen med hvem man vil se, hvilket giver en - tilsyneladende - frihed.

Det er en myte, at de stakkels børn/unge sidder passivt og lader sig påvirke af den store stygge tv-skærm. Ved hjælp af tv og video etablerer børn/unge overlevelsesstrategier. Blandt kammerater ser de film, som ikke billiges af de voksne, og da børn og unge er nysgerrige - da de ønsker at orientere sig - bruger de mange midler som f.eks. tegneserier, bøger, aviser, film, radio, fjernsyn og video.

Børn og unge bruger altså de elektroniske billedmedier som et ud af flere redskaber i deres søgen mod sammenhæng og identitet - og viden om voksenlivet. Imidlertid er der rent faktisk for mange af børnene foran skærmen en mangel på sammenhæng i deres hverdag, mange føler sig alene og langt fra at være stærke eller i stand til at beherske tingene som helten på skærmen. På den ene side søger de altså drømme og utopier: "Tænk hvis..." og på den anden side ved de, at de, som små hverdagsmennesker foran skærmen, ikke kan overskue eller har magt over ret meget.

Dermed bliver der i oplevelsen af tv-mediet tale om en ambivalens, hvor der på den ene side er tale om at flygte fra en vanskelig hverdag, hvorved tv får en kompensatorisk funktion, MEN på den anden side er der sandsynligvis også tale om forsøg på bearbejdning af egne erfaringer og konflikter. Der er således tale om en modsatrettet bevægelse og ikke om enten kompensation eller konfliktbearbejdning. Måske er det i spændingsfeltet mellem de to yderpoler, at fantasiens billeder kan udvikle sig....

Selv om børn og unge i medieprodukterne tilsyneladende tit får svar, som for os voksne ikke kan være af brugsværdi for dem, og selv om det for os at se ofte fungerer som den rene flugt, bruger mange børn og unge tv-mediet som en slags dåseåbner til voksenverdenen i en aktiv se- og søgebevægelse.

Om forskningsprojektet

Jeg vil i det følgende beskrive det pædagogiske udviklingsarbejde, som har været mit forskningsfelt de sidste 2-3 år. Projektet er udsprunget af, at jeg i 1983-84 var knyttet som konsulent til et forsøgsprojekt under Folkeskolens forsøgsråd.

Projektet omfattede tre 8. klasser med fire involverede lærere i Ballerup kommune, og det var et tværfagligt projekt (dansk og samtidsorientering) med fire timer om ugen. Projektets overordnede mål var "En højere prioritering af undervisning i tv-analyse og videoproduktion i folkeskolen" og man ønskede bl.a.

- at afmystificere mediet gennem analyser og vurdering af færdigproduktioner
- at vise, hvordan video kan bruges i den demokratiske beslutningsproces, bl.a. i forbindelse med udbygningen af kabel-tv i lokalsamfundene
- at vise, hvordan specielt svage elever kan udstyres med muligheder for at deltage i denne proces ved anvendelse af video,
- at tilgodese de svage elevers behov for andre udtryksformer,
- at tilgodese behovet for praktiske aktiviteter i folkeskolen²⁾.

Projektet stillede mod v.h.a. en kombination mellem undervisning i billedanalyse, diskussion af tv-programmer og videoproduktion at bevidstgøre eleverne omkring den passive brug af tv og samtidig sætte en aktiv brug af mediet i gang i form af børnenes selvproduktion af video.

Lærerne indsamlede i løbet af skoleåret et stort materiale. Det drejede sig bl.a. om oplysninger indhentet v.h.a. spørgeskemaer

bl.a. om børnenes brug af medier, forholdet mellem tegneserier, bøger, tv og video m.m. Det ville ikke være muligt inden for forsøgets rammer at bearbejde det indsamlede materiale dybtgående. De involverede lærere havde i løbet af forsøgsperioden udviklet tanker m.h.t. muligheder og begrænsninger i den anvendte undervisningsmetode. Det vil sige, at der eksisterede et materiale og nogle refleksioner over kombinationen videoproduktion og tv-analyse som et pædagogisk redskab. De implicerede lærere tilkendegav, at det (ud over deres rapportering af forsøget) ville være relevant med en forskningsmæssig bearbejdning, der ville kunne tjene til at videreudvikle pædagogiske principper og metoder af relevans for tv-undervisningen i folkeskolen. Og det er med afsæt i det materiale og med et ønske om at videreudvikle projektets tanker, at jeg har arbejdet med materialet og udvidet projektet med yderligere to 8. klasser.

I skoleåret 1984-85 var der tale om to 8. klasser i Værløse med to involverede lærere, hvor undervisningen fandt sted i faget dansk fra efterårsferien til jul.

Der er altså tale om en fritidsundersøgelse af fem 8. classes elever, med vægten lagt på at undersøge medieforbruget og præferencerne, - som basis for at udvikle et undervisningsforløb - OG en beskrivelse og evaluering af et mediepædagogisk udviklingsarbejde med de samme elever.

Til at belyse de to områder er der indsamlet følgende empiri:

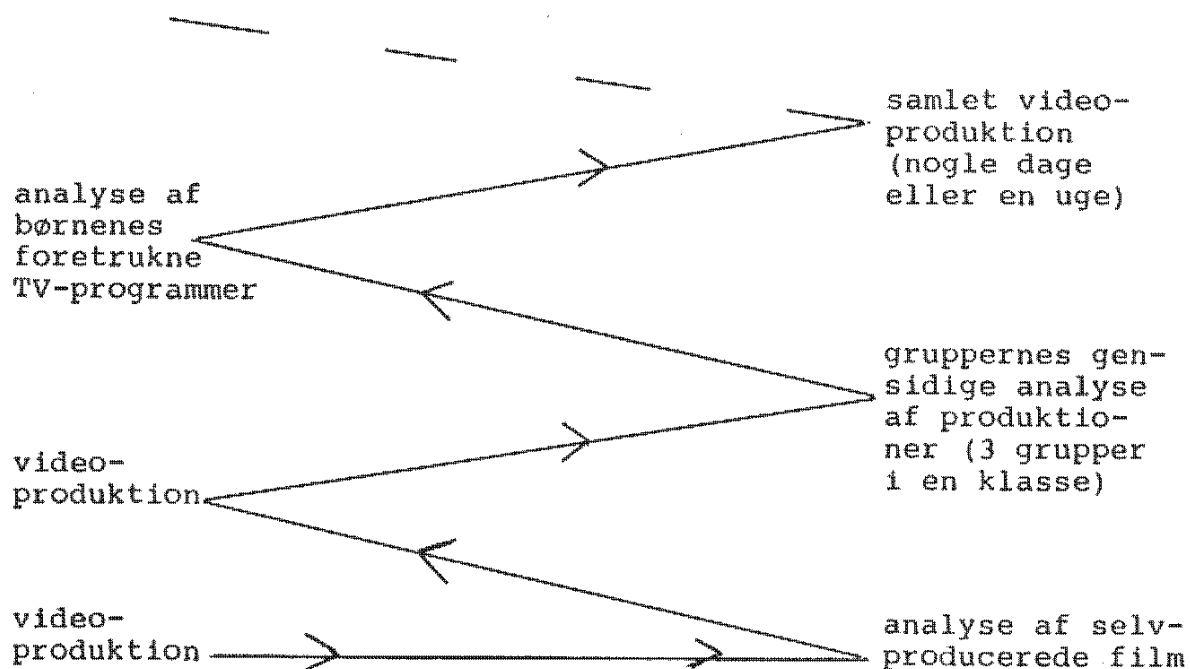
Spørgeskemaer: Tjener til at give oplysninger om fritidsadfærd samt til at tegne en profil af stor/lavforbrugere af tv/video (dreng/piger). Giver desuden oplysninger om evt. ændret holdning efter undervisningsforløbet.

Tv-ugeskemaer: Kvantitativ beskrivelse af børns præferencer. Danner til dels grundlag for undervisningsforløb (analyse af tv-præferencer).

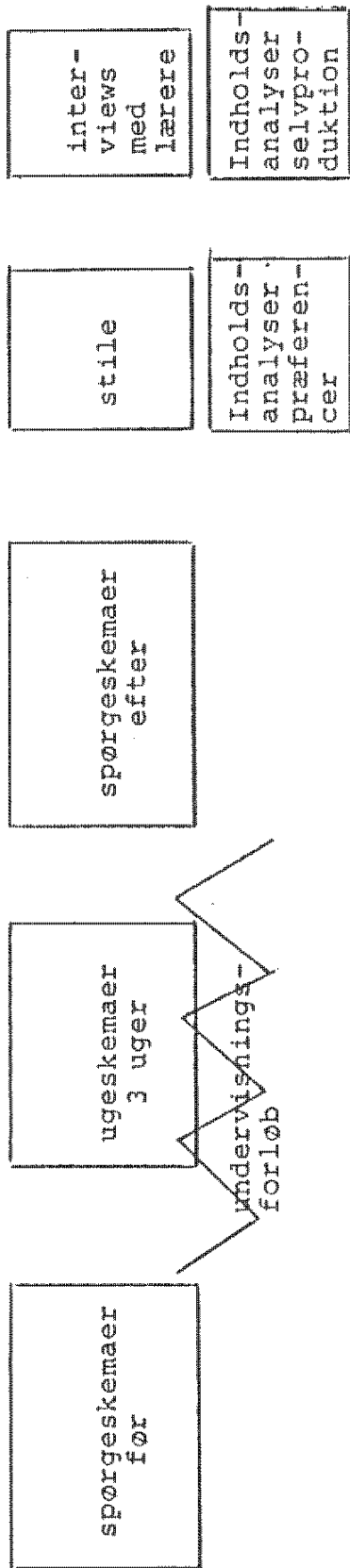
- Kvalitative data:
1. Stile
 2. Indholdsanalyser af tv- og videopræferencer
 3. Indholdsanalyser af børnenes videoproduktioner
 4. Strukturerede interviews med lærere
 5. Uformelle interviews med elever.

Det vil altså sige, at - skematisk fremstillet - består projektet af følgende empiridele:

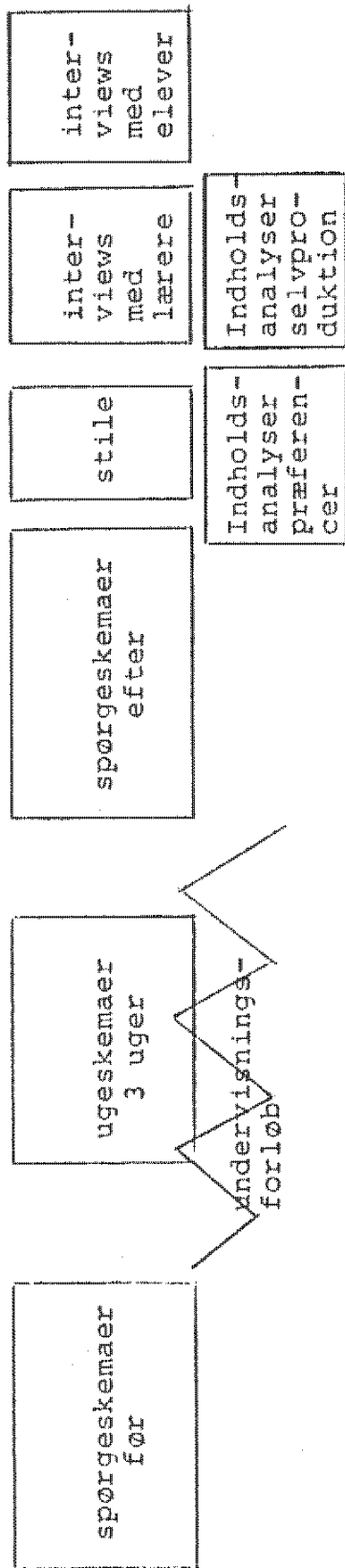
Model for undervisning i tv-analyse og videoproduktion

TV 1 - 1983-84 (Ballerup) (44 timers produktion og 10 timers analyse + 1 uges produktion)
 8.klasse - 60 børn tion)

TV 2 - 1984-85 (Værløse) (32 timers produktion og analyse + 2 dages produktion)
 8.klasse - 40 børn

Projektet er nu afsluttet³⁾, og mens jeg var i den afsluttende fase, blev jeg opfordret til at gå ind i et forskningsprojekt knyttet til Institut for dansk sprog og litteratur ved Danmarks Lærerhøjskole. DET så jeg som en mulighed for at afprøve den beskrevne metode på et lavere klassetrin, så i efteråret 1986 har to lærere i Værløse kommune i danskundervisningen arbejdet med medieundervisning på 4. klassetrin med mig som diskussionspartner og observatør - og samtidig har vi undersøgt børnenes medievaner og -præferencer.

Om undervisningsmetoden

Det overordnede mål for undervisningsmetoden på såvel 4. som 8. klassetrin har været at udvikle en undervisningspraksis, der tager udgangspunkt i elevernes oplevelse af de levende billeder, den oplevelse jeg har beskrevet som karakteriseret ved en ambivalent fascination.

Men hvordan kan man da i en pædagogisk praksis sætte af der? Uden at pege på konkrete handlingsanvisninger giver Thomas Ziehe og Herbert Stubenrauch i "Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser"⁴⁾ nogle idéer.

Det er bogens centrale tese, at de sidste 15 år har medført en kulturel frisættelse af menneskene. På den ene side er der tale om, at vi er blevet frigjorte fra en tidligere for-struktureret tilværelse, styret af andre, og på den anden side udsættes vi også for større psykiske krav, fordi de indre rum, der hidtil har været kulturelt besat, er blevet fri.

For de unge er der tilsyneladende mange muligheder, men ofte på et fiktivt plan. Det sekundære felt er blevet udvidet i forhold til tidligere, hvorimod det primære er blevet indskrænket.

Bogen er en videreudvikling af Ziehes narcissismeteorier, hvor han stadig taler om en "socialisationstype", der kun får mening i sin egen selvforståelse ved bekræftelse fra andre - men han

understreger, at man ikke bør "sociologisere" hans teorier, og at man ikke kan slutte fra adfærd til psykologisk strukturering. MEN man kan finde tendenser i adfærden, og man kan se på forandringer i samfundet som en af de medvirkende årsager til ændrede psykiske strukturer, og der peges på, at den ændrede kulturelle og psykiske situation har resulteret i en ambivalens i subjekterne, en ambivalens, som defineres som to modsatrettede tendenser, nemlig en interesse i regression og en interesse i progression.

Til regressionsinteressen er knyttet lysten til at vende tilbage til tidligere bekendte selvtilstande, mens progressionsinteressen retter sig mod oplevelser af forandring, fremadskriden og kunnen. Progressionsinteressen må ses som psykisk fremadrettet. Kort sagt kan man sige, at regressionsinteressen følger et sikkerhedsprincip: "hvad man har, det har man", mens progressionsinteressen følger et risikoprincip: "det ville være tosset, hvis jeg ikke".

Denne ambivalens mener Ziehe/Stubenrauch kan bruges i det pædagogiske arbejde ved at man med udgangspunkt deri arbejder dialektisk, hvorved den lystfølelse, som så ofte går tabt i læreprocessen i skolen, skulle kunne bibeholdes.

I den etablerede skole sker der ifølge Ziehe/Stubenrauch som oftest det:

"at dialektikken mellem regressions- og progressionsinteresser bliver skåret over ... Den lyst, der kan ligge i regression, bliver hurtigt illegitim, den tåles til nød som en uproduktiv pause eller diskvalificeres straks som forstyrrelse"

og videre:

"Idet der ensidigt lægges vægt på progressionsinteresserne, reduceres de og successivt drives lystkomponenterne ud"

og de fortsætter:

"undervisningens organiserede korset fratager eleven den bevidste perception af hans ambivalenser- og det betyder: fratager ham dermed muligheden for at bearbejde disse" 5)

De mener, at man netop ved at tage udgangspunkt i denne ambivalens vil kunne opnå, at eleven kunne gå mere engageret ind i læreprocessen.

Hvordan de konkret forestiller sig, at en pædagogisk strategi skal udfolde sig i forhold til deres teoretiske refleksioner, gives der ikke noget bud på.

At der ikke præsenteres en model for praksis kan måske være en drivkraft - kan måske tvinge til kreativitet og handling. Selv har jeg tænkt deres ideer igennem i forhold til det, jeg glimtvis har aflæst i børns oplevelse af tv og video.

Det næste skridt må da være at tænke den teoretiske forståelse og oplevelsesaspektet sammen med en praksis, der i sidste instans kan føre til øget erkendelse for børnene og de unge af mediernes bevidsthedsmæssige prægning.

Det omtalte undervisningsforløb efter zig-zag-modellen (se tidligere) er inspireret af de ovenfor omtalte tanker og idéer. Bag metoden ligger der en forestilling om, at det største bevidsthedsmæssige skred sker, når barnet finder ud af at tv-skærmen producerer virkelighed. Ved at producere lærer barnet, at man selv kan producere virkelighed - eller fiktion - at det som vises på skærmen altid er en udvalgt og bearbejdet del af virkeligheden.

Undervisningen starter med at børnene får lov til at producere video ud fra det allermest nødvendige kendskab til teknikken. Derefter diskuterer de deres egen produktion - og de andre gruppers. Derefter producerer man igen, analyserer, producerer etc. Produktionen foregår frit ud fra spontane indfald.

Når børnene har arbejdet nogle gange med teknikken, indføres drejebogen og strengere krav om at formulere produktionsforløbet i tegninger, ord, perspektiv, lyd etc. Derefter analyseres nogle af børnenes foretrukne programmer - og det er ikke TV-avisen eller lignende - det er musikprogrammer som "Fame", "Eldorado" o.lign. og det er tv-serier som "Busters Verden", "Dollars" o.lign.

Ved at tilegne sig billedsproget på denne aktive måde, opnår børnene et analyseredskab, som er anderledes end når man på gængs

måde bruger analyseskemaer. Har man selv været videoproducent ved man, hvad det betyder for fortællingen, at der fotograferes i fugle- eller frøperspektiv, og man kender noget til betydningen af lyd i forhold til billede, og den viden har man med sig, når man ser fjernsyn.

Der er altså tale om en vekselvirkning mellem produktion og analyse med det formål at udvikle elevernes kritiske sans og evne til at være selektive i forhold til tv-sening.

Det er projektets tese, at skolen ved at arbejde på denne eller lignende måder vil kunne inddrage det kommunikationspotentiale, som ligger hos mange elever, men som aldrig ser dagens lys, fordi de ikke kan artikulere det i verbalsproglig form. Med billederne som igangsætter kommer der paradoksalt nok ofte gang både i den skriftlige udtryksform (- kravet om drejebog for at producere video) og i samtalen (gruppearbejdet omkring en videoproduktion).

Og hvad kan man så lære af det?

M.h.t. fritidsundersøgelsens resultater vil jeg kort sammenfatte hovedresultaterne her og ellers referere til min rapportering af projektet⁶⁾:

Der er i begge kommuner (Ballerup og Værløse) taler om aktive 14-15 årige, som har fritidsaktiviteter og for manges vedkommende lønarbejde.

Familierne har allesammen tv og ca. en fjerdedel har video. Børnene ser levende billeder på tv, video og i biografen. Der er ikke store forskelle mellem kommunerne m.h.t. billedforbruget generelt, dog med den undtagelse, at de går lidt mere i biografen i Ballerup og ser lidt flere lejede videofilm. Video ses især sammen med kammerater, og der ses både "tappet" tv på video og lejede videofilm. Der er en tendens til, at børnene i Ballerup ser flere videofilm end pigerne, med en enkelt undtagelse nemlig en lille flok piger som ser meget video - især sammen med "kammerater af modsat køn" (det viste sig at være drenge fra

klassen ovenover). Piger læser flere bøger end drenge, mens drenge til gengæld læser flere tegneserier.

Det er serier og film, som er mest populære, når det gælder tv og video. Andre populære programmer er musikprogrammer og sport. Drengene er mere interesserede i spændingsfilm og sport end pigerne, som til gengæld gerne vil se noget, der "handler om mennesker" eller film om "noget, der kunne ske i virkeligheden".

Der er en klar tendens til, at disse 14-15 årige frasorterer TV-avisen, TV-aktuelt og lignende informative programmer, hvilket jeg synes er en pointe i forhold til medieundervisning, idet det som regel er TV-avisen, som har været genstand for analyse, mens det som tilsyneladende optager børnene langt mere, nemlig fiktions- og musikprogrammer, hidtil kun i ringe grad er blevet diskuteret og analyseret.

TV aVIS

Sådan oplever en 4. klasses elev tv-avisen

Jeg vil her komme ind på evalueringen af undervisningsforløbet - med fokus på videoproduktionen -.

I produktionsprocessen, som jo er baseret på en erfaringspædagogik, hvor børnene gennem leg med videoudstyret, samtale om produktionerne, nye produktioner med formulerede opgaver, når til produktioner baseret på drejebog, sker der følgende udvikling:

- 1) Imitationsfase - de begynder ubevidst at efterligne de genrer, som de kender fra medierne - ofte bliver det lange, visuelt uinteressante produktioner som interviews med kendte personer, TV-avisen o.lign.
- 2) Eksperimenterende fase - de forsøger bevidst at efterligne de genrer, de kender, som krimier, musikprogrammer etc.
- 3) Samtalen og analysen af selvproduktion som tilbagevendende element bliver et stadigt vigtigere redskab både til forståelse af egne produktioner og begyndende erkendelse af tv-mediets muligheder og begrænsninger.
- 4) Overskridelsesfase - produktioner, der eksperimenterer med andre dramaturgiske modeller og andet indhold (ofte ud fra egne erfaringer).

At nå til den fjerde fase tager tid, og i de beskrevne undervisningsforløb var der kun glimtvis produktioner, der var på vej mod den fjerde fase.

Ligesom der er kønsspecifikke forskelle m.h.t. tv- og videoadfærd og præferencer, er der også forskelle mellem drenge og piger, når de producerer video. I produktionsforløbet blev der i alle klasserne arbejdet både med pige grupper, drenge grupper og blandede grupper. Der var klare forskelle mellem grupperne, idet drenge grupperne gik højt op i teknik, effekter, klip osv., mens pigerne bl.a. lavede detaljeret research på småting til sceneografien. I de blandede grupper var der ballade og skænderier, men produkterne blev som regel forholdsvis gode. En af lærerne siger om forskellene i sin klasse:

"Der var stor forskel fra den rene drengegruppe til den rene pigegruppe m.h.t. hvad de lavede. Pigegruppen endte ud med noget, som var en helt anden måde at filme på - en stille og rolig film om drilleri og kærlighed - hvorimod drengegruppen endte ud i et kæmpemusikshow, som de klippede sammen - og fordi de var så optaget af vinkler, teknik, lys og musik gik det hele op i en forvirret enhed, som ikke var nogen enhed overhovedet....

Den blandede gruppe havde mange problemer og diskuterede hver gang - til gengæld endte de hver gang ud med en produktion, der var ret god.."

7) 8)

"Efter at vi er begyndt at lave video kan Lene og jeg godt sidde og snakke om, hvordan de forskellige film er klippet, eller om nogle af de fejl, filmfolkene har lavet, fordi vi selv er blevet rettet så mange gange.."

"Jeg mener jeg har lært noget om både video, kamera og samarbejde. Men især det med kameraet synes jeg er spændende"

(elevcitater 8. klasse)⁸⁾

De to undervisningsprojekter i henholdsvis Ballerup og Værløse har som overordnet mål haft det samme, men vilkårene har været forskellige, idet det første var et forsøgsprojekt med dertil knyttede ekstra ressourcer i form af to konsulenter, 3 videokameraer til disposition og sammenlægning af timer, mens det andet projekt blev lagt ind i den almindelige danskundervisning.

Forsøgsprojektets resultater er nøje beskrevet i rapporten "Det er bare video", og den overordnede konklusion er, at målsætningen for projektet - med visse modifikationer - er blevet opfyldt.

I anden omgang var den afgørende faktor, at der var tale om to meget engagerede lærere, som tidligere havde arbejdet med billedanalyse, men ikke med videoproduktion. De pålagde sig selv et stort arbejde - måske større end de havde forstillet sig - men beholdt engagementet. Imidlertid må det understreges, at vilkårene for den beskrevne type af undervisning ikke var gode. Det er ikke tilstrækkeligt med 2 x 2 timer dansk om ugen, hvis man vil arbejde med videoproduktion i en klasse med omkring 20 elever.

Lærerne havde fået et kort introduktionskursus i video, men for at få fortrolighed med apparaturet og undervise på en måde, der er i overensstemmelse med den form for erfarings- og frigørelsespædagogik, der er projektets grundidé, må lærerne have et grun-

kendskab til videomediets muligheder og begrænsninger. Ideen med at tage udgangspunkt i børnenes fascination af bestemte programgenrer - både i produktionen og i analysen blev fastholdt i begge forløb, men i Værløse måtte undervisningen køre med en lidt større grad af lærerstyring end i Ballerup, fordi den foregik mere opsplittet, med færre kameraer og uden ekstra ressourcer.

Både elever og lærere har været stort set tilfredse med forløbet, men hvad angår forløbet i Værløse er der et klart ønske om mere sammenhængende tid - og mindst to kameraer til rådighed i klassen.

Til trods for de problemer, som opstod undervejs i undervisningsforløbet i alle fem klasser m.h.t. teknik, udarbejdelse af drejebøger etc. giver alle lærerne udtryk for, at de kunne tænke sig at fortsætte med den type af undervisning, men at de kunne tænke sig nogle kurser, der gjorde dem mere kvalificerede. Lærerne mener, at det er muligt at arbejde med videoproduktion helt fra 1. klasse.

Det fremgår af interviewene med lærerne, at det er i børnenes selvproduktion, og ikke mindst i samtalerne om deres egne produktioner, at der sker de største erkendelser om tv-mediets muligheder og begrænsninger.

At det netop er i selvproduktionen, at der sker de væsentligste bevidsthedsmæssige skred, er også konklusionen på et fransk medieforsøg: "Les Nouveaux Téléspectateurs de 9 a 18 ans"⁹⁾.

Det var et storstilet forsøg, som kørte over to år med inddragelse af børn, forældre, lærere, bibliotekarer, fritidspædagoger m.fl., og der blev arbejdet med tv-mediets samfundsmæssige rolle, dets funktion i familien, udvælgelseskriterier for produktion og indkøb af tv-programmer (afhængig af økonomiske og institutionelle rammer), videoproduktion m.m. Og som sagt var hovedkonklusionen også dér, at det primært er gennem selv at producere levende billeder, at børn lærer de levende billeders sprog.

At tage udgangspunkt i børnenes foretrukne tv-programmer, når programfladen skal analyseres er et middel til at acceptere børnenes fascination af bestemte genrer og tage denne fascination alvorligt, selv om det selvfølgelig på lang sigt må være målet at analysere flere programtyper - bl.a. nyhedsudsendelserne.

Den engelske medieforsker Albert Hunt gør i "The Language of Television" rede for en tilsvarende tankegang, hvor han bl.a. siger, at hvis vi mener det alvorligt med en demokratisk medieopdragelse, må vi tage de unge på ordet. Det vil bl.a. sige at lade dem producere video og lære dem at bruge tv's sprog og de genrer, som de foretrækker:

"using the language of popular entertainment for a conscious educational purpose" 10)

Medieundervisning fra første klasse?

Kan man undervise på lignende vis i de små klasser?

Lærerne, som har været involveret i 8. klasseprojektet mener ja, og selv har jeg som sagt i efteråret 1986 fulgt et medieundervisningsforløb i to 4. klasser. De indsamlede data er ikke endelig bearbejdede, men jeg vil her kort skitsere struktur og indhold i projektet og pege på nogle tendenser.

I tre måneder arbejdede to 4. klasser i Værløse med billeder. Udgangspunktet var tegneserier, idet de producerede deres egne tegneserier, satte ituklippede tegneserier med udenlandsk tekst sammen og talte om dem, de allerede kendte. Begreber som billedvinkler og perspektiv blev indført, og børnene var meget interesserede. Omkring perspektiv udspandt der sig bl.a. følgende diskussion: Læreren: "Når I ved, at det hedder fugleperspektiv, når man fotograferer fra oven, hvad hedder det så når man fotograferer nedefra?" "Ormeperspektiv ... museperspektiv" var nogle af forslagene. Læreren måtte fortælle, at man havde vedtaget at kalde det "frøperspektiv".

I næste fase fotograferede børnene. Klassen blev delt op i fire grupper, som hver skulle fortælle en historie i ca. 10 billeder. Billedfortællingerne blev diskuteret i klassen og gav anledning til mange refleksioner over sammenhængen mellem tekst og billede - hvilke billedforløb kan stå alene og hvilke kræver en forklarende tekst?

I den næste fase lavede børnene video, som forløb efter følgende plan:

- 1) leg med udstyret/afprøvning
- 2) lille bunden opgave i 6 klip
- 3) produktion efter synop./drejebog

Der blev produceret nogle små historier/dramatiseringer, som blev diskuteret i klassen ud fra synsvinkler som: "Forstod I de andres historie?" - "Hvorfor har I produceret netop den historie?" - "Hvilke tekniske virkemidler har I brugt?"

Forløbet afsluttedes med, at vi i klassen så nogle af de tv-udsendelser, som har været populære blandt børnene i efteråret 1986. Det blev "Cosby" og "Obs". Analysen af tv-udsendelserne fik en form og et indhold, der tilkendegav, at børnenes viden om aktivt at bruge billedsproget (i tegneserier, foto og video) førte til diskussioner af tekniske tricks, lydeffekter, sammenligning mellem fiktion og virkelighed etc. på et højere niveau end man normalt kan forvente på 4. klassestrin.

At man ved at afvikle et undervisningsforløb som det beskrevet på tre måneder ikke kan afløse de helt store forandringer i elevernes analytiske tilgang til tv og video er indlysende. Men der er ingen tvivl om, at det er en metode, der kan videreudvikles, og den virker stimulerende på flere områder, fordi børnenes motivation er til stede. Med afsæt i deres fascination af de levende billeder tilegner de sig ikke alene en viden om billedkomposition og -analyse ved selv at producere, MEN i gruppearbejdet stimuleres samtalen og i drejebogsarbejdet den skriftlige udtrykform.

Undervisning af den beskrevne art giver nogle redskaber til en større forståelse for tv-mediets tekniske virkemidler, muligheder og begrænsninger, og børnene lærer at forstå, at det, de ser på skærmen, er en "redigeret" virkelighed. Elever, som har været gennem et sådant undervisningsforløb med vekselvirkning mellem videoproduktion og tv-analyse, ser som regel lige så meget tv som de gjorde før, og de ser stort set også den samme slags programmer, MEN de ser ANDERLEDES

NOTER:

- 1) Der er her tale om en reference til Birmingham-skolens begrebsapparat, som det bl.a. er beskrevet i Knud Illeris: "Ungdomspsykologi". Unge Pædagoger, 1982.
- 2) Fra ansøgningen til Folkeskolens Forsøgsråd, offentliggjort i "Video, en trussel for børnekulturen". Skolebibliotekarforeningen, 1983.
- 3) Rapporten fra Ellegårdsskolen blev offentliggjort i 1985. Jørn E. Albert, Lisbeth Ryge Winsløw, Søren Vagn Jacobsen og Thorsen Villum Hansen: "Det er bare video". Ellegårdsskolen, 1985.
- 4) Thomas Ziehe og Herbert Stubenrauch: "Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser". Politisk revy, 1983.
- 5) Ibid. s. 98.
- 6) En afhandling, som bliver offentliggjort ved Danmarks Lærerhøjskole i efteråret 1987.
- 7) "Det er bare video", s. 143.
- 8) I to artikler i "Mediekultur nr. 4 - særnummer om "Women and Electronic Mass Media" beskrives de kønsspecifikke forskelle i mediebrug/præferencer hos børn og unge. Det drejer sig om Else Fabricius Jensen: "Mass Media and the Cultural Life of Young Girls" og Birgitte Tufte: "Girls and Electronic Mass Media".
- 9) Evelyne Pierre o.a. (Institut national de l'Audiovisuel): "Les Nouveaux Téléspectateurs de 9 a 18 ans". La Documentation française. Paris 1982).
- 10) Albert Hunt: "The Language of Television" - Uses and Abuses, Methuen, London, 1981.

Birgitte Tufte er kandidatstipendiat ved Danmarks Lærerhøjskole

1973

